

Yttrande över En arvsfond i takt med tiden – en översyn av regelverket kring Allmänna arvsfonden (SOU 2018:70)

Folkbildningsrådet har fått möjlighet att lämna synpunkter på ovanstående betänkande.

Folkbildningsrådets yttrande avgränsas till resonemang och förslag som har betydelse för folkbildningen.

Sammanfattning

- Folkbildningsrådet tillstyrker förslaget om att det nuvarande kriteriet att stöd ur fonden kan lämnas till verksamhet som är nyskapande och utvecklande ändras på så sätt att nyskapande utgår.
- Folkbildningsrådet anser att det är önskvärt med ett tydligt helhetsperspektiv på hela det statliga stödet till civilsamhället. Ett demokrativillkor för arvsfondens stödgivning bör därför i vart fall inte införas innan den pågående utredningen om demokrativillkoren i statlig bidragsgivning har färdigställts och remissbehandlats.

Folkbildningsrådets ställningstaganden

Avsnitt 7.3 Kriterier för stöd

Folkbildningsrådet tillstyrker utredningens förslag om att det nuvarande kriteriet om att stöd ur fonden i första hand ska lämnas till verksamhet som är nyskapande och utvecklande ändras på så sätt att nyskapande utgår.

Kriteriet nyskapande förefaller ha lett till önskade effekter då folkhögskolor och studieförbund, enligt vad Folkbildningsrådet erfarit, inte sällan menar att det är svårt att bedöma vad arvsfonden uppfattar som nyskapande.

Avsnitt 7.4 Ett demokrativillkor för fondens stödgivning

Enligt utredningens förslag ska stöd ur arvsfonden bl.a. inte få lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare inte respekterar mänskliga rättigheter.

Folkbildningsrådet har till uppgift att pröva frågor om statsbidrag till folkhögskolor och studieförbund. Dessa ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och för grundläggande demokratiska värderingar. De får inte bedriva eller främja antidemokratisk verksamhet. Detta följer av förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen och de av Folkbildningsrådet beslutade villkoren för statsbidrag till folkhögskolor respektive studieförbund.

Folkbildningsrådets uppfattning är att det ligger i både myndigheters och det civila samhällets intresse att offentliga medel inte hamnar hos organisationer som bedriver verksamheter som står i strid med grundläggande demokratiska värderingar, i likhet med vad regeringen uttalat i skrivelsen *En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället* (Skr. 2017/18:246).

Folkbildningsrådet vidhåller dock den uppfattning som framförts i remissvar över betänkandet *Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige* (SOU 2018:18), att det är önskvärt med ett tydligt helhetsperspektiv på hela det statliga stödet till civilsamhället. Demokrativillkor för arvsfondens stödgivning bör därför i vart fall inte införas innan utredningen om demokrativillkoren i statlig bidragsgivning (regeringens direktiv 2018:19) har färdigställts och remissbehandlats. Utredningen ska avge ett betänkande den 20 juni 2019.

Folkbildningsrådet vill även påtala vikten av att organisationer och deras medlemmar ska ha möjlighet att självständigt bedriva sin verksamhet utan obefogad kontroll eller inblandning av offentliga aktörer, i likhet med vad regeringen uttalat i propositionen *En politik för det civila samhället* (prop. 2009/10:55).

Som förvaltningsrätten i Stockholm konstaterar i dom den 1 februari 2019, mål nr 9821–18, saknas det överrättspraxis kring hur uttrycket ”demokratins idéer” ska tolkas. I det aktuella målet fann domstolen att Sveriges unga muslimer (SUM) var en förening som i sin verksamhet respekterar demokratins idéer. Domstolen beaktade i sin bedömning bl.a. att inga direkta kopplingar till odemokratiska miljöer hade kunnat göras till SUM som förening.

Som utredningen beskriver är skyddet mot diskriminering en viktig del av skyddet av de mänskliga rättigheterna. I betänkandet redogörs för att det inte strider mot diskrimineringslagen (2008:567) att det inom folkbildningen förekommer utbildningar som särskilt riktar sig till en viss grupp av deltagare. Det förekommer bl.a. utbildningar inom folkbildningen som särskilt riktar sig till personer med funktionsnedsättningar, som ju är en av arvsfondens målgrupper. Folkbildningsrådet vill understryka att den typen av verksamheter är positiva för att stärka och utveckla demokratin. De möjliggör för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapar engagemang att delta i samhällsutvecklingen, i enlighet med syftet med statens stöd till folkbildningen enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen.

Folkbildningen är en viktig arena för människor att utöva yttrandefrihet och mötesfrihet. Det är angeläget att folkbildningen kan bjuda in föreläsare som kan uppfattas ha kontroversiella åsikter. Genom demokratiska samtal kan olika åsikter bemötas och det kritiska tänkandet förbättras. På så vis kan demokratin stärkas och utvecklas, i enlighet med statens stöd till folkbildningen.

För Folkbildningsrådet

Maria Graner
Generalsekreterare